

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ג, 2013
מספר השאלון: 904441
לנבחנים אקסטרניים – 05
נספח: תכנית הלימודים (לשאלון 05 בלבד)

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים ושלושה רבעים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.
- פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)
  - פרק שני – סיפור קצר
  - פרק שלישי – דרמה
  - פרק רביעי – רומאן ונובלה
  - פרק חמישי – סיפור שלא נלמד
- משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 28 נקודות).
- הפרק הרביעי (רומאן ונובלה – 28 נקודות) והפרק החמישי (סיפור שלא נלמד – 16 נקודות) הם חובה. עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
(2) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים המצורפת.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
(3) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(4) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

שים לב: הבחינה מתחילה בעמוד 3.

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

שים לב! אם בחרת בפרק זה, עליך לענות על שתיים מהשאלות 1-13:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 1-5),
ועל שאלה אחת משירת המאה ה-20 (שאלות 6-13).
(לכל שאלה — 14 נקודות; סה"כ — 28 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-5.

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / ר' יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי!
דעי כי נעורים פנערת ננערו!
הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבת במוסר שחרו,
והתנערי מן הזמן, כצפרים / אשר מרסיסי לילת יתנערו.
דאי כדרור למצא דרור ממעלך / ומתולדות ימים כימים יסערו.
תי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב יי נהרו!

בחר מן השיר בשני ציורי לשון הקשורים לתקופות בחיי האדם, פרש אותם, והסבר כיצד המשורר מעורר באמצעותם את נפשו לדבוק באלוהים.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְחִידָה, שְׁחָרִי / ר' יהודה הלוי

יְחִידָה, שְׁחָרִי הָאֵל וְסָפִיו, / וְכִקְטָרֶת תְּנִי שִׁירְךָ בְּאַפְּיוֹ!
הֲלֹא אִם תִּרְדְּפִי הַבְּלִי זְמַנְךָ, / וְתֹאמְרִי כִי אָמַת הֵם כָּל כְּשָׁפִיו,
וְתִזְלִי אַחֲרָיו לִיִּלְךָ וְיִזְמַךְ / וְתַעֲרַב לְךָ תְּנוּמָה מְנַשְׁפִּיו –
דְּעִי כִי אֵין בְּיַדְיֶךָ מְאוּמָה, / אֲבָל עֵץ יִיבֹשׁוּ מְחָר עֲנָפָיו.
הֲיִי לְפָנֶי אֱלֹהֶיךָ וּמִלְכְּךָ / אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו:
שָׁמוּ יִגְדַל וְיִתְקַדֵּשׁ בְּפִי כָל / אֲשֶׁר נִשְׁמַת אֱלוֹהֵי חַי בְּאַפְּיוֹ!

בשיר זה המשורר מציג שתי דרכי חיים מנוגדות. הסבר כל אחת מן הדרכים.
באיזו דרך בחר המשורר? הסבר כיצד מכנה השיר מדגיש את דרך החיים שבחר.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְעִירוּנִי בְּשִׁמְךָ רַעֲיוֹנִי / ר' יהודה הלוי

יְעִירוּנִי בְּשִׁמְךָ רַעֲיוֹנִי / וְיִשִּׁימוּ חֲסָדֶיךָ לְפָנֶי –
הַבִּינִי דְבַר נֶפֶשׁ יִצְרָתָהּ / קְשׁוּרָה בִּי – וְהִיא נִפְלְאת בְּעֵינָי!
וְלִבִּי רָאָךְ וַיֵּאֱמַן בְּךָ – / כְּאֵלֹוּ מְעַמְד הָיָה בְּסִינָי.
דְּרָשְׁתִּיךָ בְּחַזְיוֹנִי – וְעָבַר / כְּבוֹדְךָ בִּי וַיֵּרַד בְּעַנְיָי.
הֲקִימוּנִי שְׁעָפִי מִיִּצְוֵעִי / לְבָרְךָ שֵׁם כְּבוֹדְךָ אֲדֹנָי.

הסבר את התהליך שחל בנפשו של המשורר, על פי השיר כולו.

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

1 בית
כלם נשא הרוח, כלם סחף האור,
שירה חדשה את-בקר חניהם הרנינה;
ואני, גוף רך, נשמתחתי מלב
מתח פנפי השכינה.

2 בית
בדד, בדד נשארתי, והשכינה אף-היא
פנה ימינה השבורה על-ראשי הרעידה.
ידע לבי את-לבה: חרד חרדה עלי,
על-בנה, על-יחידה.

3 בית
פבר נתגרשה מפל-הזרות, רק-עוד
פנת סתר שוממה וקטנה נשארה –
בית-המדרש – ומתכס בצל, ואחי
עמה יחד בצרה.

4 בית
וכשפלה לבי לחלון, לאור,
וכשצור-לי המקום מתחת לכנפה –
פכשה ראשה בכתפי, ודמעתה על-דף
גמרתי נטפה.

5 בית
חרש בכתה עלי ומתרפק עלי,
וכמו שכה בכנפה השבורה בפדי:
„כלם נשא הרוח, כלם פרחו להם,
ואותר לבדי, לבדי...”

6 בית
וכעין סיום של-קינה עתיקה מאד,
וכעין תפלה, בקשה ותרדה כאחת,
שמעה אני בבכי החרישית ההיא
ובדמעה ההיא הרוחת –

על פי בתים 1-5 בשיר, הסבר את הקונפליקט של המשורר.

האם הבית האחרון בשיר מרמז על פתרון הקונפליקט? נמק והדגם את דבריך.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ואם ישאל המלאך / חיים נחמן ביאליק

בית 3 „לא, פי נְשָׁרָה על־דף גְּמָרָא קְדוֹשָׁה.
גְּמָרָא הֵיִתָּה לְזַקְנֵי שְׁעִירַת גְּוִילִים וּמְעוּכָה,
וּבְכַרְסָּה – שְׁמִי שְׁעָרוֹת שֶׁל־זְקֵנוּ הַלְבֵן,
חוּטֵי צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת שֶׁל־טְלִיתוֹ הַקְּטָנָה
וְטַמְנִים שֶׁל־הַרְבֵּה טְפוֹת חֶלֶב וְשֶׁנָּה,
וּבְגָמְרָא הַזֹּאת, בְּמַעֲי אוֹתִיּוֹת מֵתוֹת
בְּדָד פִּרְפְּרָה נִשְׁמָתִי.”

– וּתַחֲנֹק? –

בית 4 „לא, פִּרְפְּרָה וְחָשׁוּרֵר, מְלֹאכִי!
בְּאוֹתִיּוֹת הַמֵּתוֹת שִׁירֵי חַיִּים הַקְּרוּ,
וּבְאַרְוֹן סִפְרֵי זְקֵנֵי מְתֵי עוֹלָם נִנְדָּעוּעוּ.
שׁוֹנִים הָיוּ הַשִּׁירִים: על־עַב קְטָנָה וּבְהִירָה,
עַל־י קָרָן הַזֶּהָב וְעַל־י דְּמָעָה מְזִהִירָה,
עַל־י צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת וְעַל־י טְפוֹת שֶׁל־שֶׁנָּה –
אַף שִׁיר אֶחָד לֹא נִדְּעָה – שִׁיר עֲלוּמִים וְאַהֲבָה.
וּתְכַל לְצִאֲתָא, וְתַהֲמָה, וְלֹא־מְצָאָה תְּנַחֲוּמִין,
וּתַתְּעַלֶּף עַד־כְּלוֹתָהּ, וַיְהִי צַר־לָהּ עַד־מוֹת.
פַּעַם אַחַת פָּקַדְתִּי אֶת־גְּמָרְתִּי הַבְּלָה –
וְהִנֵּה פִּרְחָה מֵתוֹכָהּ נִשְׁמָתִי.

בית 5 וְעַדִּין הִיא טָסָה וּמְשׁוֹטְטֶת בְּעוֹלָם,
מְשׁוֹטְטֶת וְחוֹעָה וְאֵינָה מוֹצֵאת תְּנַחֲוּמִין;
וּכְלִילוֹת הַצְּנוּעִים שֶׁבַתְּחַלֵּת כָּל־חֲדָשׁ,
בְּהַתְּפַלֵּל הָעוֹלָם עַל־י פְּגִימַת הַלְבָנָה,
הִיא מֵתַרְפְּקָה בְּכִנְפָּהּ עַל־י שֶׁעַר הָאֲהֲבָה,
מֵתַרְפְּקָת, דּוֹפְקָת וּבּוֹכֶיָה בְּחֻשָּׁאֵי,
וּמֵתַפְּלָה עַל־הָאֲהֲבָה.”

– וְתִיבֶשׂ? –

בית 1 בְּנִי, נִשְׁמָתָךְ אֵינָה? –
„שׁוּט בְּעוֹלָם, בְּקִשְׁנָה, מְלֹאכִי!
יֵשׁ בְּעוֹלָם כָּפָר שְׂאֵנָן, מְקַף חוֹמַת יְעָרִים,
וְלִכְפֹּר רְקִיעַ תְּכַלֵּת, בְּלֵי מְצָרִים רְקִיעַ,
וְלִרְקִיעַ תִּתְכַּלֵּת בַּת־יְחִידָה בְּאִמְצָע:
עַב יְחִידָה, לְבָנָה וְקִטְנָה.
וּבְצִהְרֵי יוֹם קוֹץ בְּדָד שֶׁחֶק־שֶׁם יָלַד,
יָלַד עֲזוּב לְנַפְשׁוֹ, רַף וְיַחֲדִיד וְחוֹלָם –
וְאַנִּי הוּא הַיָּלַד, מְלֹאכִי.
פַּעַם אַחַת הִתְעַלֶּף כָּל־הָעוֹלָם וַיִּשְׁתַּק,
וַיִּשְׁמִי עֵינֵי הַיָּלַד הַשְּׂמִימָה נִמְשָׁכוּ,
וַיִּרְאָנָה, הַיְחִידָה, הַזֹּכָה, הַבְּרוּרָה,
וְנַפְשׁוֹ יִצְאָה כְּרֹאוֹתוֹ, כְּצִאֲת יוֹנָה מִשׁוֹבְכָה,
אֶל הָעַב הַנְּחַמְדָּה.”

– וְתַמּוּג? –

בית 2 „גַּם־שְׂמֵשׁ יֵשׁ בְּעוֹלָם, מְלֹאכִי!
אַת־נִשְׁמָתִי הַצִּילָה קָרָן פֶּזוּ רְחֻמְנִיָּה,
וְעַל־כִּנְפֵי הַזֶּהָר יָמִים רַבִּים פְּנוּהָ
בְּצִפְרֵת לְבָנָה;
פַּעַם רְכִבָה בְּבִקְרַעַל־גַּב קָרָן הַזֶּהָב,
הַלוֹף הַלְכָה לְבַקֵּשׁ פְּנִינַת טַל בֵּין הַדְּשָׁאִים,
וְדְמָעָה זָכָה וְתַמָּה אֲזוּ עַל־לְחֵי רַעְדָה,
וְתוֹדְעוּעַ הַקָּרָן וְנִשְׁמָתִי צָנְחָה –
וְתִשְׁתַּקַּע בְּדְמָעָה.”

בשיר זה בולט היעדרן של דמויות אנושיות בעולמו של המשורר.

תאר את התמודדותו של המשורר עם בדידותו בשתי סיטואציות בשיר. בתשובתך כתוב

על אחת מתחנות חייו בבתים 1-4 ועל הבית האחרון בשיר.

הסבר את ההבדל בהתמודדותו בשני בתים אלה.

ענה על אחת מהשאלות 6-13.

שירת המאה ה־20

שידי יהודה עמיחי

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרינו.

לא פְּרוֹשׁ / יהודה עמיחי

לא פְּרוֹשׁ,
לא בָּבַת אֶחָת, לא כְּלִי,
אֵלָא פְּדֵשָׁא, בְּאַלְפֵי יְצִיאוֹת זְהִירוֹת־יְרֻקוֹת,
לְהִיּוֹת מְסֻמָּר פְּהֶרְבָּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
וְאַחַר מְחַפֵּשׁ.

וְלֹא כְּגֹבֵר הַיְחִיד,
כְּבֹן־קִישׁ, שְׂמֻצָּאוֹהוּ רַבִּים
וְעָשׂוֹ אוֹתוֹ לְמַלְךְ.
אֵלָא כְּגֵשֶׁם בְּהֶרְבָּה מְקוֹמוֹת
מְעַנְנִים רַבִּים, לְהִתְחַלְחַל, לְהִיּוֹת שְׂתוּי
פִּיּוֹת רַבִּים, לְהִיּוֹת נְשׁוּם
כְּאוֹיֵר בְּשֵׁנָה וּמְפֹזֵר כְּפָרִיחָה כְּאָכִיב.

לא הִצְלִיחַ הַחֵד, הַמְעוֹרָר
כְּשֶׁעָר הָרוּפָא הַתּוֹרָן,
אֵלָא בְּדִפִּיקוֹת, בְּהֶרְבָּה אֲשַׁנְבִּים
בְּכִנְסוֹת צְדָדִיּוֹת, בְּהֶרְבָּה רְפִיקוֹת לֵב.

וְאַחֲרֵי־כֵן הִיְצִיָּאָה הַשְּׂקֵטָה, כְּעֵשׂוֹן
כְּלִי תְרוּעָה, שֶׁר מִתְפַּטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אֲבֹן בְּגִלְגוּלִים הָאֲחֵרוֹנִים

לְאַחַר הַמוֹרֵד הַתְּלוּל, בְּמָקוֹם שְׂמֵת־חֵיל
מִישׁוֹר הַתּוֹרֵר הַגְּדוּל, אֲשֶׁר מְמַנֵּו,
כְּתַפְלוֹת הַמְתַּקְבְּלוֹת,
עוֹלָה אָבֶק בְּהֶרְבָּה רְבוּא גְּרִיגֵרִים.

בחר בשלושה ציורי לשון (מטפורות, דימויים) מבתי השיר השונים. תאר אותם, והסבר כיצד הם תורמים להבנת המשמעות של השיר.
/המשך בעמוד 8/

7. קרא את השיר שלפניך, שיר 10 מתוך מחזור השירים "טיול ישראלי", וענה על השאלה שאחריו.

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון / יהודה עמיחי

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון,
על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר יפגשו,
אם יעצרו או יעברו אחת על פני השנייה ואולי יתנגשו.
ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחד
ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו
והאם בכלל יפגשו ולכמה זמן יפגשו?
ובדבר ספר למוד החשבון. עכשו הגעתי
אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
ואז היה אסור להסתכל בהם ולהשתמש בהם.
עכשו מתר. עכשו אני בודק
במה צדקתי ובמה טעיתי
וידוע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

מהו ההבדל, על פי השיר, בין השאלות והפתרונות בספר לימוד החשבון ובין השאלות והפתרונות
הקשורים לחיי האדם? הסבר והדגם את דבריך.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

תִּירִים / יהודה עמיחי

בְּקוֹרֵי אֲבָלִים הֵם עוֹרְכִים אֶצְלָנוּ,
יוֹשְׁבִים בְּיָד וְשֵׁם, מְרִצִינִים לִיד הַפֶּתַל הַמְעֲרָבִי
וְצוֹחֲקִים מֵאַחוֹרֵי וִילוֹנוֹת כְּבָדִים בְּחֻדְרֵי מְלוֹן,

מְצַטְטֵלִים עִם מְתִים חֲשׂוּבִים בְּקֶבֶר רַחֵל
וּבְקֶבֶר הַרְצֵל וּבְגִבְעַת הַתַּחֲמֶשֶׁת,
בוֹכִים עַל יְפֵי גְבוּרַת נְעָרֵינוּ
וְחוֹשְׁקִים בְּקִשְׁיחוֹת נְעֻרוֹתֵינוּ
וְתוֹלִים אֶת תַּחְתוֹנֵיהֶם
לְיָבוּשׁ מְהִיר
בְּאִמְבֻטִיָּה כְּחֻלָּה וְצוֹנְנֵת.

פַּעַם יִשְׁכַּחְתִּי עַל מַדְרָגוֹת לִיד שַׁעַר בְּמַצוֹרַת דָּוִד, אֶת שְׁנֵי
הַסְּלִים הַכְּבָדִים שְׁמֵתִי לְיָדֵי. עֲמָדָה שָׁם קְבוּצַת תִּירִים
סָבִיב הַמְדָרִיךְ וְשִׁמְשֵׁתִי לָהֶם נִקְדַּת צִיּוֹן. "אַתֶּם רוֹאִים
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עִם הַסְּלִים? קִצַּת יְמִינָה מְרֹאֲשׁוֹ נִמְצְאָת
קִשְׁת מִן הַתְּקוּפָה הָרוֹמִית. קִצַּת יְמִינָה מְרֹאֲשׁוֹ". אֲבָל
הוּא זֶה, הוּא זֶה! אֲמַרְתִּי בְּלִבִּי: הֲגֹאֲלָה תָבוֹא רַק אִם יִגִּידוּ
לָהֶם: אַתֶּם רוֹאִים שָׁם אֶת הַקִּשְׁת מִן הַתְּקוּפָה הָרוֹמִית?
לֹא חֲשׂוּב: אֲבָל לְיָדָהּ, קִצַּת שְׁמֹאלָהּ וְלִמְטָה מִמֶּנָּה, יוֹשֵׁב
אָדָם שֶׁקָּנָה פְּרוֹת וִירְקוֹת לְבֵיתוֹ.

כיצד מתואר בשיר הביקור של התיירים המגיעים למדינת ישראל? הסבר את הביקורת
המשתמעת מתיאור זה.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

משלשה או ארבעה בחדר / יהודה עמיחי

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מקרח לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שיצאו שלמים
מחזרים בערב כמטבעות ערף לביתם.

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הנודדים בלי תרמיל,
לכבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואבנים גדולות שהושבו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם כתבת ואין מקבל.

הסבר את הביקורת התברתית המשתמעת מתיאור המראות הנגלים לעיניו של
ה"עומד ליד החלון", ובסס את דבריך על שניים ממראות אלה.

שירי נתן זך

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אָנִי שׁוֹמֵעַ מְשֵׁהוּ נּוֹפֵל / נתן זך

אָנִי שׁוֹמֵעַ מְשֵׁהוּ נּוֹפֵל, אָמַר הַרוּחַ.
שׁוֹם דְּדָבָר, זֶה רַק הַרוּחַ, הַרְגִיעָה הָאֵם.

גַּם אַתָּה אָשֵׁם וְגַם הוּא אָשֵׁם, פֶּסֶק הַשׁוֹפֵט לְנֶאֱשָׁם.
אָדָם הוּא רַק אָדָם,
הַסְבִּיר הַרוּפָא לְכִנֵּי הַמְשִׁפְחָה הַנְדָהִמִים.

אָבֵל מְדוּעַ, מְדוּעַ, שְׁאֵל אֶת עֲצָמוֹ הַנֶּעֱרַר,
לֹא מֵאֲמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו.

מִי שְׁאִינּוֹ גָר בְּעַמְקֵי גֵר בְּהָר,
קָבַע הַמּוֹרָה לִידֵיעַת הָאֶרֶץ
לִלֵא קִשֵׁי נֶכֶר.

אָבֵל רַק הַרוּחַ שֶׁשָּׁמַט אֶת הַתְּפוּחַ הוּא זָכָר
מֵה שֶׁהֶעֱלִימָה מִבְּנֵי הָאֵם:

שְׁלֵעוֹלָם, לְעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה לוֹ מִנְחָם.

מי הם הדוברים האנושיים בשיר, ומה מאפיין את תגובותיהם?

הסבר את תגובת הרוח לעומת תגובותיהם של הדוברים האנושיים בשיר, והדגם את דבריך.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרייך.

שימו לב לסגל הרועד / נתן זך

שימו לב לסגל הרועד,
מששו את הרוח, היטב
געו בעץ. הוא ירק ובצמרת
מוריק עוד יותר והגזע
מאכל מעט אך עודו אוכל בכל פה
את לשר האדמה שאיננה
נראית כאן לעין בעיר.
שימו לב, מששו, געו היטב. כפלים
לשאף את האור, להאיר
כל ענן. הוא עובר. והלילה
לא יאחר.

פרש את כותרת השיר, והסבר כיצד היא תורמת להבנת המשמעות של השיר כולו.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרייך.

צפור שניה / נתן זך

ראיתי צפור רבת יפי.
הצפור ראתה אותי.
צפור רבת יפי כזאת לא אראה עוד
עד יום מותי.

עבר אותי אז רטט של שמש.
אמרתי מלים של שלום.
מלים שאמרתי אמש
לא אמר עוד היום.

מה מסמלת הציפור בבית הראשון בשיר, ומהו היחס של הדובר אליה?

הסבר את המשמעות של היעדר הציפור בבית השני בשיר.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

נגד פרדה / נתן זך

החֵיט שלי הוא נגד פרדה.
לְכוּ, כֶּן אָמַר, לֹא יִסַּע עוֹד, אֵינּוּ
רוֹצֵה לְהַפְרֵד מִבְּתוֹ הַיְחִידָה. הוּא בְּהַחֲלֵט
נְגַד פְּרֵדָה.

פֶּעַם נִפְרַד מֵאִשְׁתּוֹ וְאוֹתָהּ
שׁוֹב לֹא רָאָה (אֲאוּשׁוּיִן): נִפְרַד
מִשְׁלֵשׁ אַחִיוֹתָיו וְאַף אוֹתָן
לֹא רָאָה (בוֹכְנוֹאֲלֵר). פֶּעַם
נִפְרַד מֵאִמּוֹ (אָבִיו מֵת בְּשִׂיכָה
טוֹבָה). עֲכָשׁוּ הוּא
נְגַד פְּרֵדָה.

בְּפָרְלִין הוּא הָיָה
מוֹדְעוֹ וַיִּדְרִדוּ שֶׁל אָבִי. הֵם בָּלוּ בְּנְעִימִים
בְּפָרְלִין הַהִיא. אוֹתָהּ תְּקוּפָה
חֲלָפָה, אַרוּרָה. מַעֲתָה
לְעוֹלָם לֹא יִסַּע. הוּא
בְּהַחֲלֵט
(אָבִי מֵת בִּינְתִים)
נְגַד פְּרֵדָה.

בשיר חוזרים צירופי המילים: "נגד פרדה", "לא ייסע", "לא ראה".
הסבר והדגם את תרומתם של שניים מצירופים אלה להבנת המשמעות של השיר.

פרק שני – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, עליך לענות על שתיים מהשאלות 14-16 (לכל שאלה – 14 נקודות).

סיפורים מאת עגנון

14. בחר בסיפור מאת עגנון שלמדת, והסבר אם בסיומו נחלץ הגיבור ממשבר או נקלע למצב של חוסר מוצא.

האם הסיום כבר נרמז בשלבים מוקדמים של הסיפור? הסבר והדגם את דבריך.

סיפורים מתורגמים, סיפורים עבריים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 (לא כולל "סיפור אהבה")

מאת אהרן אפלפלד

15. בחר בסיפור קצר שלמדת ותאר את הנושא המרכזי שבו (למשל בדידות היחיד, התמודדות עם חריגות חברתית, התמודדות עם המוות).

הסבר כיצד נושא זה בא לידי ביטוי בסיפור באמצעות התנהגות הדמויות ובאמצעות היחסים ביניהן.

"סיפור אהבה" מאת אהרן אפלפלד

16. כותרת הסיפור "סיפור אהבה" מעוררת בקורא ציפיות לעלילה רומנטית.

האם ציפיות אלה מתממשות בסיפור? הסבר והדגם את דבריך על פי מערכות היחסים בסיפור.

פרק שלישי – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מהשאלות 17-21 (28 נקודות).
שים לב: בשאלות 17-21 אפשר לענות רק על פי טרגדיה של סופוקלס או טרגדיה של שקספיר.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

17. עיוורון מסוגים שונים: פיזי או סמלי, ממלא תפקיד חשוב בטרגדיות "אנטיגונה" ו"אדיפוס המלך".

כיצד בא לידי ביטוי העיוורון הפיזי או הסמלי של שתיים מן הדמויות במחזה שלמדת? הסבר את תפקידו של העיוורון בהנעת העלילה של הטרגדיה ובהבנת משמעותה.

"אנטיגונה"

18. אהבה ומוות מניעים את העלילה הטרגית במחזה "אנטיגונה". הסבר קביעה זו, ובסס אותה על שלבים שונים בעלילה.

"אדיפוס המלך"

19. תאר כיצד מצטיירת דמותו של אדיפוס בתחילת הטרגדיה וכיצד היא מצטיירת בסיומה. הסבר כיצד הבדלים אלה בדמותו של אדיפוס מבטאים את המהות הטרגית של המחזה.

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו"

20. לדמויות של נשים יש תפקיד בהנעת העלילה בטרגדיות של שקספיר. הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי במחזה של שקספיר שלמדת. בסס את דבריך על שתי דוגמאות משלבים שונים בטרגדיה.

21. קנאה, נקמה ותאוות שלטון הן כוחות מניעים בטרגדיות של שקספיר. בחר באחד מכוחות אלה, והסבר את השפעתו על ההתנהגות של שתיים מן הדמויות בטרגדיה שלמדת ועל התפתחות העלילה בטרגדיה זו.

פרק רביעי – רומאן ונובלה

שים לב: פרק זה הוא חובה. ענה על אחת מהשאלות 22-27 (28 נקודות).

הדָּבָר / אלבר קאמי

22. לפניך דברים שטארו אומר לרייה, המבטאים את תפיסת העולם שלו. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

[...] המגפה הזאת לא מלמדת אותי כלום חוץ מדבר אחד: שחייבים להילחם בה לצדך. אני יודע בוודאות גמורה (כן, רייה, אתה רואה, אני יודע הכול על החיים) שהוא שוכן בכל אחד ואחד, הדָּבָר, מפני ששום אדם, לא, שום אדם בעולם, אינו נקי ממנו. ואדם צריך להשגיח על עצמו בלי הרף כדי שלא ינשום, ברגע של היססה הדעת, אל תוך פרצופו של הזולת וידביק אותו במחלה.

הסבר דברים אלה של טארו. כיצד תפיסת עולם זו באה לידי ביטוי בהתנהגותו ברומאן? הדגם את דבריך.

בחר מן הרומאן בדמות שתפיסת עולמה שונה מתפיסת עולמו של טארו. הצג תפיסת עולם זו, והסבר כיצד היא באה לידי ביטוי בהתנהגות של דמות זו.

23. לפניך תיאור מחלת הדָּבָר, כפי שהוא מוצג על עטיפת הרומאן. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

[...] תהילה העניים הם שמתים בפרוריה הצפופים והמזוהמים, אבל אחר־כך משליטה המגפה את "דין הצדק" שלה בלי משוא פנים, ומכחידה עשירים כעניים, סוהרים כאסירים, זקנים כצעירים – כולם עומדים נגדה חסרי אונים, אבל יש [...] מי שעושה אותה מבחן לאהבת האל, ויש מי שעושה אותה מבחן לאהבת האדם.

הסבר והדגם דברים אלה, על פי עלילת הרומאן ועל פי שתניים מן הדמויות בו.

רומאן מתורגם, נובלה מתורגמת

24. מה מאפיין את תקופת הילדות או ההתבגרות המתוארת ברומאן המתורגם או בנובלה המתורגמת שלמדת? הסבר והדגם את דבריך.
האם מהיצירה שלמדת משתמעת ביקורת על החברה הסובבת את הילד/המתבגר? נמק את דבריך.
25. תאר שתי התרחשויות ברומאן המתורגם או בנובלה המתורגמת שלמדת, שכל אחת מהן היא נקודת מפנה בגורל הדמות המרכזית או באופן שבו היא תופסת את מציאות חייה.
הסבר מה הופך התרחשויות אלה לנקודות מפנה.

עיר קסומה, ספר הדקדוק הפנימי, מר מאני, מקדמות, סיפור פשוט, שירה, חיי נישואים,

התגנבות יחידים, זיכרון דברים

26. מה מאפיין את תקופת הילדות או ההתבגרות המתוארת ברומאן שלמדת?
הסבר והדגם את דבריך.
האם מהרומאן שלמדת משתמעת ביקורת על החברה הסובבת את הילד/המתבגר?
נמק את דבריך.
27. תאר שתי התרחשויות ברומאן שלמדת, שכל אחת מהן היא נקודת מפנה בגורל הדמות המרכזית או באופן שבו היא תופסת את מציאות חייה. הסבר מה הופך התרחשויות אלה לנקודות מפנה.

פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

פרק זה הוא חובה. ענה על שאלה 28 (16 נקודות).

28. לפניך הסיפור "אורנה סורגת פונצ'ו בשלושה צבעים, מחכה לטלפון", מאת רונית מטלון. רונית מטלון – סופרת ישראלית, ילידת 1959. בין ספריה "זרים בבית" (1992), "זה עם הפנים אלינו" (1995), "קול צעדינו" (2008).

קרא את הסיפור, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.

אורנה סורגת פונצ'ו⁽¹⁾ בשלושה צבעים, מחכה לטלפון / רונית מטלון

ממרחק השנים, מעומקן הלא נתפס, מחכה לי דיוקנה של אורנה, חקוק על גבי מטבע בתחתית איזה אגם, נחוש כל כך וצלול מבעד לצלילותם של המים. היינו בנות שש-עשרה, ולרגע אחד איתן בתזזית של החיים היו השש-עשרה שלה והשש-עשרה שלי תואמים, מכסים אחד על השני. בערבים, במקום להתכונן לבחינה בכימיה, ישבנו בחדרה של אורנה וסרגנו לאורה של מנורת קריאה חלשה שהטילה צללים אלכסוניים על הסריגה שלנו. אורנה סרגה פונצ'ו בשלושה צבעים ואני צמצמתי את עצמי לצעיף בשישה צבעים, כי רק המעבר מצבע לצבע והציפייה למעבר מצבע לצבע החזיקו אותי במלאכת הסריגה.

אורנה ישבה בשיכול רגליים על ספת הנוער ואני על המחצלת הדרוזית למרגלותיה. האדום, החום והכתום של הפונצ'ו בערו על ירכיה הארוכות במדורה גדולה. מתוך הרחש הדשן הזה של הצמר והצבעים, בקע בבת אחת פלג גופה העליון הארוך, כשמעליו ניצב צווארה, שלא רכן אף פעם לעבר הסריגה והחזיק את ראשה, המכוסה בתלתלים עבים ונחושתניים, כמו כד מפואר על גבי עמוד. פניה הרחבות והבהירות עם המצח הקמור לא זעו, היו שקטות ונטושות. לרגעים, כשהתכנסו פניה עוד יותר אל תוך הדממה והעמיקו אל תוכה, נדמה היה כאילו כוסו ביריעת ניילון נצמדת, מבהיקה. החיוך הדק, המיוסר והאירוני שנח על שפתיה, התרחש בלעדי הפנים האלה, עצמאי לגמרי, חושף גזרה צרה של שיניה הלבנות והחזקות.

(1) פונצ'ו – פריט לבוש. יריעה גדולה כמו שמיכה שבמרכזה פתח להכנסת הראש.

(שים לב: המשך הסיפור וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

סרגנו במסירות ובשתיקה מוחלטת, מחשש לאבד עיניים⁽²⁾, והפסקנו רק כשנשמע צלצול הטלפון, מהפרוזדור. אורנה חדלה לסרוג לרגע ואני בעקבותיה, בעקבות פניה הדמומיות והרחבות שלא שינו את צבען אבל אני אמרתי בלבי שכן, ששינו את צבען, הכחילו מעט, כמו אצבעותיה שהלכו ונעשו דקיקות כמסרגות שהחזיקו ביניהן, בזמן שחיכתה, בזמן שהקשיבה באותה דריכות מעונה ורכה. טוב, זה לא היה הוא.

---

(2) לאבד עיניים – בפעולת הסריגה "עין" פירושה חוט כרוך על מסרגה.

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. הסבר כיצד תיאור דמותה של אורנה ממחיש את הציפייה בסיפור. הדגם את דבריך.

(11 נקודות)

ב. הסיפור מסתיים במשפט: "טוב, זה לא היה הוא".

הסבר כיצד מאיר משפט הסיום את הסיטואציה המתוארת בסיפור. נמק את דבריך.

(5 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך